

Examen VMBO-GL en TL
2025

tijdvak 2
woensdag 18 juni
13.30 - 15.30 uur

maatschappijkunde CSE GL en TL

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 44 vragen.
Voor dit examen zijn maximaal 62 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Meerkeuzevragen

Schrijf alleen de hoofdletter van het goede antwoord op.

Politiek en beleid

tekst 1

Een maand lang kan iedereen zijn mening geven over het toekomstige park

Het plan voor de aanleg van een park in de Maashaven in Rotterdam gaat een volgende fase in. Het nieuwe bestemmingsplan voor het park ligt ter inzage. Iedereen kan het plan bekijken en zijn mening geven. Je kunt het plan online bekijken en in Het Timmerhuis. Ook komen er in januari twee bijeenkomsten in wijkgebouw 't Klooster.

De gemeenteraad stelt uiteindelijk het plan vast, nadat de ontvangen reacties zijn beoordeeld, beantwoord, en waar mogelijk verwerkt in het bestemmingsplan.

In een bestemmingsplan staat waar een gebied voor gebruikt mag worden. In het huidige bestemmingsplan is de plek waar het park moet komen alleen bestemd voor water.

bron: rotterdam.nl, geraadpleegd juni 2024

Lees tekst 1.

- 1p 1 Burgers hebben verschillende mogelijkheden om het politieke besluitvormingsproces te beïnvloeden.
Van welke mogelijkheid kunnen de burgers volgens tekst 1 gebruikmaken?
- A contact opnemen met politici
 - B gebruikmaken van officiële inspraakmogelijkheden
 - C indienen van een burgerinitiatief
 - D verzoek indienen om een referendum te houden

Zie tekst 1.

- 1p 2 Het proces van politieke besluitvorming verloopt in vier fasen. In welke fase bevindt de besluitvorming over het park zich?
- A fase 1: agendavorming
 - B fase 2: beleidsvoorbereiding
 - C fase 3: beleidsbepaling
 - D fase 4: beleidsuitvoering

Zie tekst 1.

- 1p 3 In tekst 1 wordt een taak van de gemeente genoemd.
Wat is een **andere** taak van de gemeente?
- A het aanleggen van autosnelwegen
 - B het benoemen van een burgemeester
 - C het inrichten van het landelijk gebied
 - D het uitgeven van uitkeringen
- 1p 4 Welke uitspraak over beleidsambtenaren is juist?
- Beleidsambtenaren
- A helpen met het voorbereiden van wetsvoorstellen.
 - B worden ontslagen wanneer er een nieuw dagelijks bestuur wordt aangesteld.
 - C zijn politiek verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleid.

tekst 2

Gemeente massaal in de fout met parkeerbonnen: bijna helft bezwaren terecht

De gemeente Den Haag gaat nog steeds vaak in de fout met het uitschrijven van parkeerbonnen. Uit onderzoek van het tv-programma Kassa blijkt dat bijna de helft van de mensen die bezwaar indiende tegen een parkeerbon zijn gelijk haalde.

Er blijken veel fouten gemaakt te worden door scanauto's die namens de gemeente controleren of iemand geen of te weinig parkeergeld heeft betaald, meldt Kassa.

Automobilisten kregen bijvoorbeeld onterecht een boete, terwijl ze helemaal niet geparkeerd stonden, maar aan het laden en lossen waren. Of er viel een boete op de mat, terwijl de ontvanger in het bezit was van een geldige parkeervergunning.

bron: omroepwest.nl van 23 maart 2024

Lees tekst 2.

- 1p 5 Media zoals het tv-programma Kassa hebben een aantal functies die van belang zijn voor een democratie.
- Leg uit hoe uit tekst 2 blijkt dat Kassa de waakhondfunctie heeft vervuld.
- Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.*
- Kassa heeft de waakhondfunctie vervuld, want ...

tekst 3

Landbouwakkoord mislukt

Het doel van het Landbouwakkoord was toekomstperspectief bieden voor boeren. De relatie tussen de boeren en het kabinet is de afgelopen jaren flink achteruitgegaan en daarnaast komt er steeds meer op boeren af: zij moeten bijvoorbeeld drastisch minder stikstof uitstoten. Het akkoord moest de toekomst schetsen voor boeren die nog doorgaan.

Daarom werd geadviseerd om een Landbouwakkoord op te stellen, samen met de boeren. Zeven maanden lang is er onderhandeld, maar gisteravond is het akkoord geklapt omdat de grootste boerenorganisatie LTO er geen vertrouwen meer in had.

De boeren en tuinders moeten extra maatregelen gaan nemen voor natuur en het milieu. Belangrijk discussiepunt was de wens van het kabinet een maximale norm voor het aantal koeien per hectare in te voeren, om de druk op het milieu te verminderen. Maar LTO zag dat niet zitten.

bron: rtlnieuws.nl van 21 juni 2023

Lees tekst 3.

- 1p 6 Welke taak vervult het kabinet in tekst 3?
- A het controleren van overheidsbeleid
 - B het uitvoeren van overheidsbeleid
 - C het voorbereiden van overheidsbeleid

Zie tekst 3.

- 1p 7 Uit tekst 3 blijkt dat boerenorganisatie LTO een aantal machtsmiddelen tot haar beschikking heeft. Een van die machtsmiddelen is het beschikken over kennis of deskundigheid.
- Noem een **ander** machtsmiddel dat boerenorganisatie LTO volgens tekst 3 tot haar beschikking heeft.

tekst 4

Verkiezingen

Met nog een week tot de verkiezingen is de strijd om de ...(1)... begonnen; het grootste deel van de mensen twijfelt namelijk nog op wie ze gaan stemmen. Toch zijn er ook mensen die geen seconde hebben getwijfeld. Zij stemmen al jaren op dezelfde partij. De partij met de meest trouwe ...(2)... is de SGP. Maar liefst 71 procent van hun kiezers overweegt niet om op een andere partij te stemmen.

bron: hartvannederland.nl van 16 november 2023

Lees tekst 4.

2p 8 Hieronder staan zes begrippen:

- a achterban
- b commissaris van de Koning
- c fractievoorzitter
- d lijsttrekker
- e publieke opinie
- f zwevende kiezer

→ Welk begrip moet worden ingevuld bij (1) en welk begrip moet worden ingevuld bij (2) in tekst 4?

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan met een letter.

(1) = ...

(2) = ...

tabel

politieke partij	aantal zetels Tweede Kamerverkiezingen 2023	aantal zetels Scholieren- verkiezingen 2023
PVV	37	25
GroenLinks/PvdA	25	17
VVD	24	17
NSC	20	4
D66	9	16
BBB	7	12
SP	5	3
CDA	5	2
Partij voor de Dieren	3	6
Forum voor Democratie	3	21
ChristenUnie	3	3
DENK	3	11
SGP	3	2
Volt	2	4
JA21	1	2
Piratenpartij/De Groenen	-	3
BIJ1	-	1
NL met een plan	-	1

bron: kiesraad.nl van 4 december 2023

bron: prodemos.nl van 21 november 2023

- 2p 9 Op 22 november 2023 vonden Tweede Kamerverkiezingen plaats. In de week voor de Tweede Kamerverkiezingen konden scholieren stemmen tijdens de Scholierenverkiezingen. De tabel laat de uitslagen van beide verkiezingen zien.
- Hieronder staan vier uitspraken over de tabel.
- 1 Het verschil in zetels tussen de Tweede Kamerverkiezingen en de Scholierenverkiezingen is het grootst bij Forum voor Democratie.
 - 2 De christendemocratische partijen halen bij de Tweede Kamerverkiezingen meer zetels dan bij de Scholierenverkiezingen.
 - 3 Geen enkele partij heeft bij de Tweede Kamerverkiezingen evenveel zetels behaald als bij de Scholierenverkiezingen.
 - 4 Voor het vormen van een meerderheidscoalitie zijn er op basis van de uitslag van de Tweede Kamerverkiezingen minstens drie partijen nodig.
- Geef van elke uitspraak aan of deze juist of onjuist is.
- Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan met juist of onjuist.*
- 1 = ...
- 2 = ...
- 3 = ...
- 4 = ...
- 2p 10 Direct na de verkiezingen voor de Tweede Kamer begint de kabinetsformatie.
- Hieronder staan vijf stappen van de kabinetsformatie. De stappen staan niet in de juiste tijdsvolgorde.
- a De coalitiepartijen stellen een regeerakkoord op.
 - b De informateur onderhandelt over de inhoud van het beleid met de partijen die een kabinet gaan vormen.
 - c Een verkenner gaat in gesprek met alle fractievoorzitters om te kijken welke partijen samen een coalitie kunnen vormen.
 - d Het nieuwe kabinet legt ten overstaan van de koning een eed of belofte af.
 - e De formateur zoekt mensen die minister of staatssecretaris kunnen worden.
- Zet de stappen in de juiste tijdsvolgorde.
- Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan met een letter.*
- stap 1 = ...
- stap 2 = ...
- stap 3 = ...
- stap 4 = ...
- stap 5 = ...

tekst 5

Jongen die FvD-lijsttrekker Baudet met bierflesje sloeg is ‘anti-fascistisch activist’

De verdachte die maandag in een café FvD-lijsttrekker Thierry Baudet met een bierflesje op zijn hoofd sloeg, is een 15-jarige scholier uit Groningen, bevestigen bronnen aan deze site. Hij is door de politie opgepakt voor mishandeling. De 15-jarige behoort tot de anti-fascistische groep AFA Noord, claimt de extreem-linkse groepering zelf. “Deze jongen heeft gehandeld vanuit overtuiging”.

Of het een vooropgezet plan was om Baudet aan te vallen, wil de woordvoerder niet zeggen, maar AFA Noord staat ‘niet altijd’ afwijzend tegenover gebruik van geweld. “Juist Baudets woorden leiden tot geweld. Genoeg is genoeg.”

bron: ad.nl van 21 november 2023

Lees tekst 5.

- 1p 11 Aan welk kenmerk van extremistische partijen of bewegingen voldoet AFA Noord in tekst 5?
- 1p 12 Welke uitspraak over een constitutionele monarchie is juist?
In een constitutionele monarchie
- A is de koning als staatshoofd politiek verantwoordelijk voor het dagelijks bestuur.
 - B kan de koning, zonder instemming van de Staten-Generaal, de grondwet veranderen.
 - C mag de koning geen Koninklijke Besluiten ondertekenen.
 - D zijn de bevoegdheden en de macht van de koning beperkt door de grondwet.

tekst 6

Tweede Kamer wil verzorgingshuis terug voor ouderen

Ouderen moeten weer naar een soort zorgvoorziening kunnen tussen thuis en het verpleeghuis. Een meerderheid van de Tweede Kamer steunde dinsdag een oproep aan het volgende kabinet om “werk te maken” van de herintroductie van zogenoemde verzorgingshuizen.

Initiatiefnemer Joost Eerdmans (JA21) meldt dat “een groot gat is geslagen tussen thuis en het verpleeghuis” toen veel verzorgingshuizen tijdens het kabinet-Rutte II ophielden te bestaan.

bron: gooieneemlander.nl van 3 oktober 2023

Lees tekst 6.

- 1p **13** Van welk recht maakt Kamerlid Joost Eerdmans in tekst 6 gebruik?
van
- A** het budgetrecht
 - B** het recht om moties in te dienen
 - C** het recht van amendement
 - D** het recht van enquête
- 2p **14** Hieronder staan vier uitspraken over de Europese Commissie.
De Europese Commissie
- 1 controleert of lidstaten de Europese wetgeving juist toepassen.
 - 2 heeft een uitvoerende taak.
 - 3 heeft het recht om wetsvoorstellen te doen.
 - 4 kiest de Raad van de Europese Unie.
- Geef van elke uitspraak aan of deze juist of onjuist is.
Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan met juist of onjuist.
- 1 = ...
 - 2 = ...
 - 3 = ...
 - 4 = ...

tekst 7

Lidmaatschap Europese Unie

Het lidmaatschap van de Europese Unie brengt niet voor iedere lidstaat dezelfde voor- en nadelen met zich mee. De meningen over de voor- en nadelen van het lidmaatschap verschillen niet alleen per lidstaat, ook binnen lidstaten zijn de meningen verdeeld. Door het lidmaatschap van de Europese Unie kunnen de regeringen van de lidstaten niet langer over alle onderwerpen zelf beslissen en zijn er regels waar alle lidstaten zich aan moeten houden.

bron: eumonitor.nl van januari 2024

Lees tekst 7.

- 1p 15 Welke kritiek op de Europese samenwerking is te herkennen in tekst 7?
- A Bepaalde groepen of mensen vinden dat de EU te veel de zelfstandigheid van de afzonderlijke lidstaten beperkt.
 - B Burgers vinden politieke besluitvorming op Europees niveau onvoldoende transparant.
 - C Lidstaten met veel inwoners in de EU hebben veel meer macht en invloed dan lidstaten met weinig inwoners.

tekst 8

Strengere censuur in China

China kondigt verregaande censuur rond Chinees nieuwjaar aan, om te voorkomen dat 'sombere gevoelens' over de coronapandemie de ronde gaan doen tijdens de festiviteiten.

bron: ad.nl van 19 januari 2023

Lees tekst 8.

- 1p 16 Uit tekst 8 blijkt dat een grondrecht dat geldt in Nederland niet van toepassing is op China.
- Welk grondrecht is volgens tekst 8 niet van toepassing op China?

tekst 9

Utrechtse raad stemt voor houtstookverbod in buitenlucht

Vanaf 2025 is het in de gemeente Utrecht verboden om in de open lucht hout te stoken. Een krappe meerderheid van de gemeenteraad stemde gisteravond in met het voorstel om vuurkorven en barbecues die op hout worden gestookt, te verbieden.

Het voorstel komt van GroenLinks en Partij voor de Dieren. Volgens de twee partijen is het verbod nodig om de luchtkwaliteit in de stad te verbeteren. Het verbod geldt straks op alle plekken, dus ook in de eigen tuin, schrijft RTV Utrecht.

Niet de hele gemeenteraad staat achter het plan, eerder leek het er nog op dat het voorstel onvoldoende steun zou krijgen. Onder andere D66, de tweede partij in de raad, en de VVD stemden tegen.

bron: nos.nl van 3 november 2023

Lees tekst 9.

- 2p 17 De VVD stemde tegen het houtstookverbod. De VVD is in te delen bij de liberale stroming.

→ Leg uit dat het tegenstemmen van de VVD past bij een uitgangspunt van de liberale stroming.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.

Een uitgangspunt van de liberale stroming is ...

Het tegenstemmen past hierbij, want ...

Criminaliteit en rechtsstaat

Zie tekst 9.

- 1p 18 Uit tekst 9 is af te leiden of het niet houden aan het houtstookverbod een misdrijf of een overtreding is.

→ Leg met behulp van tekst 9 uit of het niet houden aan het houtstookverbod een misdrijf of een overtreding is.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.

Uit tekst 9 blijkt dat het niet houden aan het houtstookverbod een ... (kies uit: misdrijf of overtreding) is, want ...

tekst 10

Twee jongens aangehouden

De politie heeft twee jongens van 13 en 15 jaar oud aangehouden voor de dood van een 42-jarige man die eind augustus zwaargewond is aangetroffen met een straattegels op zijn hoofd in Amsterdam-Noord. Het slachtoffer overleed een paar dagen later in het ziekenhuis.

bron: telegraaf.nl van 14 september 2023

Lees tekst 10.

- 1p 19 Welke taak heeft de politie vervuld in tekst 10?
- A opsporen van strafbare feiten
 - B preventie
 - C verlenen van hulp

Zie tekst 10.

- 1p 20 Is het mogelijk dat de politie de jongens uit de tekst doorverwijst naar Halt? Leg je antwoord uit.
Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.
Een verwijzing naar Halt is ... (kies uit: wel of niet) mogelijk, want ...

tekst 11

Weinig discussie rond inlichtingenwet

De Tweede Kamer stemt vandaag over een aanpassing van de inlichtingenwet. Door deze aanpassing kunnen de AIVD en MIVD¹⁾ sneller ingrijpen bij spionagepogingen. Hoe ver gaan we in de bescherming van onze veiligheid ten koste van onze privacy?

De wet is bedoeld om spionage vanuit andere landen, zoals China en Rusland, tegen te gaan. Onderzoeksjournalist Wil van der Schans verbaast zich erover dat deze eventuele aanpassing zo weinig discussie in het land teweegbrengt. Waar dit eerder wel gebeurde bij de zogenoemde 'sleepwet', hoor je er nu weinig over.

noot 1 AIVD en MIVD zijn inlichtingendiensten van de overheid.

bron: nporadio1.nl van 24 oktober 2023

Lees tekst 11.

- 1p 21 Uit welke zin in tekst 11 blijkt het dilemma van de rechtsstaat? Citeer de zin.

tekst 12

Taakstraf en 1,5 jaar rijontzegging voor YouTuber die crashte met 300 km/uur

De rechtbank in Zwolle heeft YouTuber en auto-ondernemer Rick van S. veroordeeld tot een taakstraf van 120 uur en een voorwaardelijke celstraf van twee weken. Ook krijgt hij een rijontzegging van 1,5 jaar. Hij crashte in maart vorig jaar met zijn Lamborghini tegen een vangrail op de A28.

Uit onderzoek van het Openbaar Ministerie, waarvoor remsporen en technische gegevens uit de auto zijn gebruikt, blijkt dat snelheden van ten minste 314 kilometer per uur werden bereikt. De officier van justitie kwam woorden tekort om uit te drukken hoe asociaal hij het rijgedrag vond.

Met de taakstraf, de voorwaardelijke celstraf en het innemen van het rijbewijs wil de rechtbank een signaal afgeven aan de verdachte en aan de maatschappij dat dit verkeersgedrag onacceptabel is.

Rick van S. vertelde tijdens de zitting twee weken geleden aan de rechter dat hij enorme spijt heeft van die "ene keer dat hij even het gaspedaal diep intrapte".

bron: nos.nl van 6 november 2023

Lees tekst 12.

- 2p **22** Welk doel van straffen past bij het vonnis uit tekst 12? Leg je antwoord uit.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.

Het doel van straffen dat bij het vonnis past is ..., want ...

Zie tekst 12.

- 1p **23** Een rechtszitting bestaat uit een aantal vaste onderdelen. Welk onderdeel van de rechtszitting wordt in de laatste zin van tekst 12 beschreven?

- A** aanklacht
- B** laatste woord
- C** requisitoir
- D** vonnis

Zie tekst 12.

- 1p **24** Hieronder staan twee uitspraken over tekst 12.
- 1 Rick van S. moet in ieder geval twee weken de cel in.
 - 2 De rechter heeft twee hoofdstraffen en een bijkomende straf opgelegd.
- Geef van elke uitspraak aan of deze juist of onjuist is.
- Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan met juist of onjuist.*
- 1 = ...
- 2 = ...

tekst 13

Jeugdcriminaliteit

De jeugdcriminaliteit in ons land is de afgelopen tien jaar afgenomen. De uitspraak – die in de media veelvuldig is herhaald – dat criminelen op steeds jongere leeftijd zwaardere delicten plegen, wordt weerlegd door recent onderzoek.

Tegelijkertijd zijn de straffen voor jongeren de afgelopen jaren gestegen en kreeg 25 procent van de veroordeelde minderjarigen in 2021 van de rechter een celstraf opgelegd. Dat is het dubbele van het aantal in 2015. En jongeren komen daar vaak slechter naar buiten dan dat ze naar binnen gingen. Een derde van deze daders komt binnen twee jaar weer terug in de gevangenis: de ... is vooral hoog onder de groep jonge mannen die geen vangnet of veilige basis heeft om naar terug te keren.

bron: vice.com van 6 oktober 2023

Lees tekst 13.

- 1p 25 Welk begrip moet worden ingevuld op de puntjes in tekst 13?
- A pakkans
 - B recidive
 - C sociale controle

Zie tekst 13.

- 1p 26 In tekst 13 wordt een verklaring gegeven voor het feit dat een derde van de daders binnen twee jaar weer in de gevangenis komt. Bij welke theorie past deze verklaring?
- A de anomietheorie
 - B de bindingstheorie
 - C de neutraliseringstheorie
 - D de rationele-keuze-theorie
- 1p 27 Welke instantie kan advies uitbrengen over verdachten en daders tijdens een rechtszitting?
- A de Hoge Raad
 - B de Veiligheidsmonitor
 - C het Openbaar Ministerie
 - D Reclassering Nederland

- 2p 28 Hieronder staan vier uitspraken over misdrijven en overtredingen.
- 1 De vrijheidsstraf voor een misdrijf heet hechtenis.
 - 2 Een overtreding wordt berecht door een politierechter.
 - 3 Als je veroordeeld wordt voor een misdrijf krijg je altijd een strafblad.
 - 4 De vrijheidsstraf voor een overtreding wordt uitgezeten in een Huis van Bewaring.
- Geef van elke uitspraak aan of deze juist of onjuist is.
- Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan met juist of onjuist.*
- 1 = ...
 - 2 = ...
 - 3 = ...
 - 4 = ...

tekst 14

Vader en dochter vrijgesproken van bedreiging journalist

Een ondernemer en zijn dochter uit Groningen zijn vrijgesproken van bedreiging en intimidatie van journalist Willem Groeneveld, zo oordeelt ... in hoger beroep.

De zaak gaat om een ondernemer, die in de stad Groningen eigenaar is van verschillende panden. In juni 2021 gaf hij de opdracht om een dertigtal fietsen van huurders van een pand te verwijderen, zonder dat zij daarvan wisten. Toen Groeneveld daarover schreef, liet de ondernemer fietsen op de stoep van Groeneveld stallen.

De dochter van de ondernemer plaatste op Facebook een bericht met de mededeling dat de huurders hun fietsen op konden halen bij Groeneveld, met daarbij vermelding van zijn thuisadres en 06-nummer.

Door de actie van de familie wisten twee mannen het adres van Groeneveld te achterhalen, waarna zij 's nachts een brandbom in het huis van Groeneveld gooiden. Het duo werd veroordeeld tot vijf jaar cel en tbs voor brandstichting en een poging tot moord.

In november vorig jaar werd de ondernemer veroordeeld tot 80 uur taakstraf, zijn dochter tot 60 uur, maar in hoger beroep werden zij vrijgesproken.

De rechter erkende dat het verspreiden van de privégegevens van Groeneveld valt onder 'doxing', alleen is dat laatste pas vanaf volgend jaar strafbaar in Nederland. De actie van vader en dochter vond plaats in de zomer van 2021.

bron: villamedia.nl van 4 december 2023

Lees tekst 14.

- 1p 29 Welke rechterlijke instantie moet worden ingevuld op de puntjes in tekst 14?

A de rechtbank
B de Hoge Raad
C het gerechtshof

Zie tekst 14.

- 1p 30 In welk wetboek of welke wet staan de delicten waar de ondernemer en zijn dochter van zijn vrijgesproken?

A in de Opiumwet
B in de Wegenverkeerswet
C in de Wet wapens en munitie
D in het Wetboek van Strafrecht

Zie tekst 14.

- 2p 31 Tekst 14 laat zien dat criminaliteit een relatief begrip is.
→ Leg uit dat criminaliteit een relatief begrip is.
→ Citeer een zin uit de tekst waaruit blijkt dat criminaliteit relatief is.
Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.
Criminaliteit is een relatief begrip, want ...
Citaat: ...
- 1p 32 Om welke reden kan een officier van justitie besluiten een zaak te seponeren?
- A De verdachte heeft bij de strafrechter bezwaar gemaakt tegen een schikkingsvoorstel van de officier van justitie.
 - B De verdachte heeft een strafbeschikking van de officier van justitie geaccepteerd.
 - C De verdachte kan schade ondervinden van een rechtszaak en een veroordeling weegt niet op tegen de noodzaak tot straffen.

tekst 15

Vanuit de meldkamer loodste Jeroen zijn ambulance-collega's door de oudjaarsnacht. "Waar is de ophef?"

Op nieuwjaarsdag plaatste ambulance-centralist Jeroen Puyman uit Warfstermolen op zijn Facebookpagina een hartenkreet over het geweld tegen hulpverleners. "Waar is de ophef?"

Puyman werkt na achttien jaar als ambulancechauffeur sinds kort op de meldkamer, waar hij ambulance-collega's op meldingen afstuurt.

Net als in de rest van het land was de afgelopen oudjaarsnacht ook in Friesland onrustig. In Tzummarum en Marrum werd de ME ingezet om ervoor te zorgen dat hulpdiensten hun werk konden doen.

De oudjaarsnachtdienst is voor zowel centralist als het personeel op de ambulances een heftige dienst, weet hij. Toen hij op nieuwjaarsdag wakker werd en het nieuws las, viel het hem op dat er weinig te doen was om het geweld tegen hulpverleners.

bron: nieuwsbladnof.nl van 7 januari 2024

Lees tekst 15.

- 1p 33 Welk immaterieel gevolg van criminaliteit had Jeroen Puyman na oudjaarsnacht verwacht?
- A gevaar voor eigenrichting
 - B morele verontwaardiging
 - C normvervaging
 - D verlies aan vertrouwen in politiek en overheid

- 2p **34** Hieronder staan vier uitspraken over politiestatistieken.
- 1 De aangiftebereidheid verschilt per misdrijf waardoor de cijfers lager kunnen zijn dan het werkelijke aantal misdrijven.
 - 2 De cijfers van politiestatistieken worden beïnvloed door selectief opsporingsbeleid.
 - 3 Door het invullen van politiestatistieken kunnen burgers aangegeven hoe zij het werk van de politie ervaren.
 - 4 Minder zichtbare vormen van criminaliteit zijn ondervertegenwoordigd in de cijfers ten opzichte van zichtbare vormen van criminaliteit.
- Geef van elke uitspraak aan of deze juist of onjuist is.
- Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan met juist of onjuist.*
- 1 = ...
- 2 = ...
- 3 = ...
- 4 = ...

Analyse maatschappelijk vraagstuk: Illegaal dumpen van drugsafval

Bij de beantwoording van de vragen 35 tot en met 44 maak je gebruik van de teksten 1 tot en met 3 en de afbeelding in het bronnenboekje.

Criminelen die drugs maken, willen af van het afval dat uit de illegale drugslaboratoria komt. Ze gooien het chemisch afval dan weg op een openbare plek, bijvoorbeeld langs de weg of in een bos. We noemen dit het dumpen van drugsafval. Een drugsafvaldumping is illegaal en dus strafbaar.

Lees tekst 1.

- 2p **35** Maatschappelijke vraagstukken zijn te bekijken vanuit verschillende invalshoeken. Een van de invalshoeken is de politiek-juridische invalshoek.
- Bij welke **andere** invalshoek past de informatie in tekst 1?
- Citeer een zin uit tekst 1 waarin deze invalshoek te herkennen is.
- Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.*
- De informatie uit tekst 1 past bij de ... invalshoek.
- Citaat: ...

- 2p 36 Er zijn verschillende politieke stromingen. Twee daarvan zijn de ecologische stroming en de christendemocratische stroming.
- Vanuit welk uitgangspunt vindt de ecologische stroming drugsafvaldumpingen een groot probleem?
 - Vanuit welk uitgangspunt vindt de christendemocratische stroming drugsafvaldumpingen een groot probleem?
- Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.*
- Uitgangspunt ecologische stroming: ...
- Uitgangspunt christendemocratische stroming: ...

Zie de afbeelding.

- 2p 37 De afbeelding is een brochure die de provincie Noord-Brabant op haar internetsite heeft staan. Massamedia kunnen verschillende functies hebben voor de samenleving en het individu, zoals de amusementsfunctie.
- Leg uit welke twee **andere** functies van de massamedia voor de samenleving en het individu de afbeelding kan hebben.
- Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.*
- 1 De ... functie, want ...
- 2 De ... functie, want ...

Lees tekst 2.

- 2p 38 Tekst 2 is verschenen in de regionale krant de Gelderlander. De media kunnen niet alle nieuwsberichten plaatsen of uitzenden, maar moeten een keuze maken tussen verschillende berichten. Hiervoor gebruiken de media een aantal criteria. Zo kunnen de eigen waarden of normen van de journalist een rol spelen en/of moet een bericht bijvoorbeeld passen bij de identiteit van het medium.
- Noem twee **andere** selectiecriteria die een rol gespeeld kunnen hebben bij het plaatsen van tekst 2 in de Gelderlander. Geef per selectie criterium met behulp van de tekst een reden waarom dat selectie criterium een rol kan hebben gespeeld.
- Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.*
- Selectie criterium 1: ... , want ...
- Selectie criterium 2: ... , want ...

Lees tekst 3.

- 4p 39 In tekst 3 is te lezen dat het illegaal dumpen van schadelijk drugsafval in de natuur en de gevolgen daarvan een groot probleem zijn.
We spreken van een maatschappelijk vraagstuk als dit vraagstuk voldoet aan een aantal kenmerken.
Een kenmerk is dat er sprake moet zijn van een situatie die veel mensen onwenselijk vinden. Een ander kenmerk is dat het vraagstuk aandacht krijgt van de media.
→ Noem twee **andere** kenmerken van een maatschappelijk vraagstuk die te herkennen zijn in tekst 3 en geef aan waarom uit tekst 3 blijkt dat het kenmerk te herkennen is.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.

Kenmerk: ... en dit is te herkennen in tekst 3, want ...

Kenmerk: ... en dit is te herkennen in tekst 3, want ...

Zie tekst 3.

- 1p 40 In het proces van politieke besluitvorming vindt terugkoppeling plaats.
→ Leg uit dat in tekst 3 terugkoppeling te herkennen is.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.

In tekst 3 is terugkoppeling te herkennen, want ...

Zie tekst 3.

- 1p 41 Bronnen kunnen in meer of mindere mate objectief of subjectief zijn.
Is tekst 3 te beschouwen als een objectieve tekst of een subjectieve tekst en waarom?
- A een objectieve tekst, want de gegevens berusten op controleerbare feiten
 - B een objectieve tekst, want de tekst is vanuit een bepaald frame geschreven
 - C een subjectieve tekst, want er is geen hoor- en wederhoor gepleegd
 - D een subjectieve tekst, want er staan meningen van Tweede Kamerleden in

Zie tekst 3.

- 1p 42 Kamerlid Joost Sneller van D66 ziet het legaliseren van xtc als oplossing voor het illegaal dumpen van drugsafval. Standpunten van politieke partijen kunnen beschouwd worden als conservatief of progressief.
→ Is het standpunt van Kamerlid Joost Sneller conservatief of progressief? Leg je antwoord uit.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.

Het standpunt is ..., want ...

- 2p **43** D66-Kamerlid Joost Sneller ziet wel iets in een proef waarbij criminelen hun afval mogen storten op een door de overheid beschikbaar gestelde plek. Dat mogen ze dan doen zonder dat ze gepakt worden.
- Leg uit waarom het beschikbaar stellen van een plek waar criminelen hun drugsafval mogen storten een preventieve maatregel is voor het vraagstuk illegaal dumpen van drugsafval.
 - Noem een repressieve maatregel om het illegaal dumpen van drugsafval tegen te gaan.
- Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.*
- Het beschikbaar stellen van een plek waar criminelen hun drugsafval mogen storten is een preventieve maatregel, want ...
- Een repressieve maatregel is ...
-
- 2p **44** D66-Kamerlid Joost Sneller ziet wel iets in een proef waarbij criminelen hun afval mogen storten op een door de overheid beschikbaar gestelde plek. Dat mogen ze dan doen zonder dat ze gepakt worden.
- Ben jij het eens met D66-Kamerlid Joost Sneller?
 - Benoem vanuit welke waarde je tot dit standpunt komt en beargumenteer je mening.
- Doe het zo: neem een van de onderstaande mogelijkheden over en vul het antwoord aan.*
- Ja, ik ben het eens met D66-Kamerlid Joost Sneller.
- Ik kom op dit standpunt vanuit de waarde: ...
- Een argument dat bij deze waarde past is: ...
- of
- Nee, ik ben het niet eens met D66-Kamerlid Joost Sneller.
- Ik kom op dit standpunt vanuit de waarde: ...
- Een argument dat bij deze waarde past is: ...

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift.